

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ   **È È**   **Κ.Λ.Π. κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ**
(Προσφυγή υπ' αριθ. 27802/02)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
10 Φεβρουαρίου 2005

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Στρασβούργο, 10-02-2005
[υπογραφή :] / S. NIELSEN /
Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση   **È È**   **κ.λ.π. κατά της Ελλάδος**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα, στη σύνθεση του οποίου μετέχουν οι δικαστές :

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, Πρόεδρος,
Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,
F. TULKENS,
P. LORENZEN,
N. VAJIC,
D. SPIELMANN,
S.E. JEBENS,

και ο S. NIELSEN, Γραμματέας του Τμήματος.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 20 Ιανουαρίου 2005.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 27802/02) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας 6 Έλληνες υπήκοοι, οι *Ε Ε*, *Ε Ε*, *Ε Ε*, *Ε Ε*, *Ε Ε* και *Ε Ε* (οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 12 Ιουλίου 2002 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από το Δικηγόρο Θηβών Ι. ΚΤΙΣΤΑΚΗ. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Μ. ΑΠΕΣΣΟ, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Δ. ΚΑΛΟΓΗΡΟ, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 26 Αυγούστου 2003, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αίτηση περί της διάρκειας της διαδικασίας και της απουσίας πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, δια της οποίας οι προσφεύγοντες θα είχαν δυνηθεί να διατυπώσουν την περί της εν λόγω διαρκείας αίτιάσή τους. Δυνάμει του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν αντιστοίχως το 1936, 1930, 1936, 1933, 1927 και 1934.

5. Στις 10 Δεκεμβρίου 1993, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση κατά του Ταμείου Προνοίας Προσωπικού Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος, με την οποία ζητούσαν να τους καταβληθούν τόκοι επί εφάπαξ επιδόματος το οποίο τους είχε χορηγηθεί. Οι απαιτήσεις τους κυμαίνονταν από 47.408 δραχμές (139,12 ευρώ) έως 303.406 δραχμές (890,40 ευρώ).

6. Στις 30 Νοεμβρίου 1994, το δικαστήριο καταδίκασε το ταμείο να καταβάλει στους προσφεύγοντες τα αιτούμενα ποσά (απόφαση 11189/1994). Στις 10 Μαρτίου 1995, το ταμείο εφεσίβαλε την απόφαση αυτή.

7. Στις 30 Σεπτεμβρίου 1996, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (απόφαση 3901/1996). Στις 23 Απριλίου 1997, το ταμείο κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως.

8. Στη συνέχεια, η Βουλή των Ελλήνων υιοθέτησε το Νόμο 2721/1999, ο οποίος απέκλειε την αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για τις διαφορές των οποίων το οικονομικό αντικείμενο είναι κατώτερο των 500.000 δραχμών και όριζε την ακύρωση όλων των σχετικών δικαστικών διαδικασιών οι οποίες ενδεχομένως εκκρεμούσαν ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου.

9. Στις 4 Μαρτίου 2002, το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε τη διαδικασία κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 2721/1999 (απόφαση 628/2002).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

10. Ο προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι λόγω της διάρκειας της διαδικασίας παραβιάσθηκε η αρχή της «εύλογης προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικάσθει δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

11. Η Κυβέρνηση αντικρούει τον ισχυρισμό αυτό. Υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν ήταν υπερβολική και ότι τα επιληφθέντα δικαστήρια απεφάνθησαν εντός ευλόγων προθεσμιών.

12. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη, είχε ως αφετηρία τη 10^η Δεκεμβρίου 1993, ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη της υποθέσεως το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, και έληξε στις 4 Μαρτίου 2002, με την απόφαση 628/2002 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε, επομένως, οκτώ έτη, δύο μήνες και είκοσι πέντε ημέρες, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

13. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Επισημαίνει, περαιτέρω, ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

14. Το Δικαστήριο υπομινμήσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της ευθύνης και συμπεριφοράς των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n° 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

15. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως (βλ. προρρηθείσα υπόθεση *Frydlender*).

16. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

17. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει δικαστήριο στο οποίο να δύναται κάποιος να προσφύγει προκειμένου να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Συμβάσεως, το οποίο έχει ως εξής :

«Κάθε πρόσωπο του οποίου τα αναγνωριζόμενα στη (...) Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες παραβιάστηκαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίαση διεπράχθη από πρόσωπα ενεργούντα εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων τους.»

18. Η Κυβέρνηση αντικρούει τον ισχυρισμό αυτό και επισημαίνει ότι έπρεπε οι προσφεύγοντες να επιδιώξουν την επίσπευση της διαδικασίας.

A. Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Το

Δικαστήριο επισημαίνει εξ άλλου ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, επομένως, να γίνει δεκτή.

B. Επί της ουσίας

20. Το Δικαστήριο υπομιμνήσκει ότι το άρθρο 13 εγγυάται πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής, η οποία επιτρέπει τη διατύπωση παραπόνων όσον αφορά τη μη εκπλήρωση της επιβαλλόμενης από το άρθρο 6 § 1 υποχρέωσης προς εκδίκαση των υποθέσεων εντός ευλόγου προθεσμίας (βλ. *Kudla κατά της Πολωνίας* [GC], n° 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

21. Εξ άλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερόμενους πραγματική προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 13 της Συμβάσεως, η οποία θα τους επέτρεπε να διατυπώσουν παράπονα όσον αφορά τη διάρκεια διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά της Ελλάδος*, n° 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει στην παρούσα περίπτωση οιονδήποτε λόγο ο οποίος θα επέτρεπε να αποκλίνει της νομολογίας αυτής, εφόσον μάλιστα η Κυβέρνηση δεν δηλώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη προσέφερε εντωμεταξύ παρόμοιο ένδικο μέσο.

22. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως λόγω της απουσίας από το εσωτερικό δίκαιο ενός ενδίκου μέσου το οποίο θα είχε επιτρέψει στους προσφεύγοντες να επιτύχουν την κατοχύρωση του δικαιώματός τους στην εκδίκαση της υποθέσεώς του εντός ευλόγου προθεσμίας, κατά την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

23. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως, ότι παραβιάσθηκε το δικαίωμά τους

προσβάσεως σε δικαστήριο, ως και το δικαίωμά τους στο σεβασμό της περιουσίας του, όπως εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1. Στη συνέχεια, δήλωσαν ότι επιθυμούν να παραιτηθούν των αιτιάσεων αυτών.

24. Το Δικαστήριο άγεται στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες δεν επιθυμούν πλέον την εκδίκαση της προσφυγής ως προς τις αιτιάσεις αυτές, κατά την έννοια του άρθρου 37 § 1 α) της Συμβάσεως. Εκτιμά εξ άλλου ότι ουδεμία ιδιαίτερη περίπτωση όσον αφορά το σεβασμό των δικαιωμάτων τα οποία εγγυάται η Σύμβαση και τα πρωτόκολλα αυτής, δεν απαιτεί τη συνέχιση της εξετάσεως των εν λόγω αιτιάσεων (Άρθρο 37 § 1 *in fine*).

Επομένως, πρέπει η προσφυγή να διαγραφεί από το πινάκιο κατά το μέρος αυτό.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

25. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

26. Ο προσφεύγων ζητούν 20.000 ευρώ έκαστος για την ηθική βλάβη, την οποία, όπως ισχυρίζονται, υπέστησαν.

27. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση, άλλως, λαμβανομένου υπόψη του οικονομικού αντικειμένου της διαφοράς (βλ. παρ. 5 ανωτέρω), εκτιμά ότι το ποσό το οποίο ήθελε επιδικασθεί για την ηθική βλάβη, δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των 300 ευρώ για κάθε προσφεύγοντα.

28. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν βεβαία ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαια κρίση, κατά το άρθρο 41 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 6.000 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

29. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 6.000 ευρώ έκαστος για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προσκομίζουν μία ισόποση απόδειξη παροχής υπηρεσιών, η οποία, ωστόσο, εξεδόθη αποκλειστικώς για την αμοιβή του δικηγόρου τους για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου .

30. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων είναι υπερβολικές και εκτιμά ότι το ποσό το οποίο ήθελε επιδικασθεί για το λόγο αυτό, δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει τα 200 ευρώ.

31. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, κατά το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* (δικαία ικανοποίηση) [GC], n° 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). Όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι δυνατόν η μεγάλη διάρκεια μιας διαδικασίας να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι αρμόζει, επομένως, να λαμβάνονται υπ' όψη (βλ., μεταξύ άλλων, *Caruano κατά της Ιταλίας*, απόφαση από 25 Ιουνίου 1987, série A n° 119-A, σελ. 15, § 37). Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν παραστατικά όσον αφορά τα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν ενώπιον των δικαστηρίων τα οποία επελήφθησαν της υποθέσεως. Επομένως, δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η απόδοσή τους. Όσον αφορά τα σχετικά προς τη παρούσα

διαδικασία έξοδα και δικαστική δαπάνη, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικασθεί από κοινού στους προσφεύγοντες το ποσό των 3.000 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

32. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή όσον αφορά τις αιτιάσεις περί της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας και της απουσίας πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικών αρχών, δια της οποίας οι προσφεύγοντες θα είχαν δυνηθεί να διατυπώσουν τη σχετική προς την εν λόγω διάρκεια αιτίασή τους.

2. *Αποφασίζει* να διαγράψει την προσφυγή από το πινάκιο κατά τα λοιπά.

3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

4. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως.

5. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική κατά το άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως, 6.000 ευρώ για ηθική βλάβη και 3.000 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, το ποσό αυτό θα προσαυξάνεται με απλό τόκο ίσο προς το

ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

6. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Φεβρουαρίου 2005 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

/ Søren NIELSEN /

Γραμματέας

[υπογραφή]

/ Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ /

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ